

قهار رسولیان

تاریخچه تلویزیون در تاجیکستان

تلویزیون یکی از بزرگترین اختراعات قرن بیستم و از مهمترین وسیله اخبار عمومی است. این پدیده در تاجیکستان سابقه‌ای حدود نیم قرن دارد. نخستین پخش آزمایشی استودیو تلویزیون استالین‌آباد (دوشنبه) در سوم اکتبر سال ۱۹۵۹ به طور مستقیم راه‌اندازی شد. ابتدا اخبار و بعداً فیلم هنری «چراغ در کوهسار» محصول «تاجیک‌فیلم» پخش شد که تعداد کمی از ساکنان پایتخت آن را دیدند. در سال ۱۹۵۹ جمعاً بیش از ۳۰۰ دستگاه تلویزیون در تاجیکستان موجود نبود. در ماه فوریه سال ۱۹۶۰ استودیو سیار تلویزیونی شروع به فعالیت نمود. نمایش‌های تلویزیونی ابتدا هفته‌ای دو روز و سپس هفته‌ای سه بار به مدت ۹۰ دقیقه به زبان‌های تاجیکی و روسی پخش می‌شد. از ماه ژوئیه همان سال پخش برنامه‌های تلویزیونی به صورت همه‌روزه درآمد. تا آخر سال ۱۹۶۰ مرکز تکنیکی تلویزیون به دستگاه‌های جدید مجهز گردید.

ساختار اداره‌های ایجادی استودیو تلویزیونی استالین‌آباد چنین بود:

۱. اداره برنامه‌های جمعیتی (اجتماعی) و سیاسی
۲. اداره برنامه‌های ادبی و درامی
۳. اداره برنامه‌ها برای کودکان و نوجوانان
۴. اداره برنامه‌های موسیقی

۵. اداره سینما

۶. اداره تنظیم

۷. شعبه درخواست و نامه‌ها

بعدها در سالهای ۱۹۶۳، ۱۹۶۴، ۱۹۷۲، ۱۹۸۵، ۱۹۹۰ و... تغییرات جزئی در این ساختارها وارد گردید.

از سال ۱۹۶۷ پخش برنامه‌های شبکه اول تلویزیون سراسری اتحاد شوروی و تلویزیون ازبکستان از طریق تلویزیون تاجیکستان آغاز یافت. در موع ۲۵ ژانویه سال ۱۹۷۵ استودیو سیار تلویزیون رنگی فعالیت خود را شروع نمود. از سال ۱۹۷۶ ضبط و پخش برنامه‌های رنگی آغاز یافت.

از مواد آماری برمی‌آید که همه‌ساله تعداد تلویزیون‌ها و شمار بینندگان تلویزیون تاجیکستان در حال افزایش بوده است. طبق آمار در سال ۱۹۵۹ تعداد کل تلویزیون‌ها در جمهوری ۳۰۰ دستگاه، در سال ۱۹۶۰، ۲۵۰۰، سال ۱۹۶۳، ۳۵۰۰، سال ۱۹۶۸، ۱۲۸ هزار، سال ۱۹۷۰، ۱۸۰ هزار، سال ۱۹۷۵، ۴۰۰ هزار، سال ۱۹۷۷، ۵۲۲ هزار بوده است. تعداد کسانی که از تلویزیون بهره می‌بردند، از ۱۳۰ هزار در سال ۱۹۶۳، به ۱،۷ میلیون در سال ۱۹۶۹ و در سال ۱۹۷۵ به حدود ۲ میلیون نفر رسید..

در طول این سالها حجم عمومی پخش برنامه‌ها نیز در حال افزایش بوده است. چنان که پخش برنامه‌ها در سال ۱۹۶۳ در یک شبانه‌روز ۳ ساعت و ۳۰ دقیقه، سال ۱۹۷۰ تقریباً ۵ ساعت، سال ۱۹۸۰، ۶ ساعت و ۳۰ دقیقه و ابتدای سال ۱۹۹۱، ۷ ساعت و ۳۰ دقیقه را تشکیل می‌داد. در مجموع حجم برنامه‌های به زبان روسی پخش‌شده در یک شبانه‌روز نسبت به زبان تاجیکی بیشتر بوده است. در طول ۳۰

سال فعالیت تلویزیون تاجیکستان در زمان شوروی، اداره برنامه‌های اجتماعی و سیاسی که بارها تغییر نام داده، از اصلی‌ترین و مهم‌ترین شعبه‌های تلویزیون محسوب می‌شد. وظایف اصلی آن تبلیغ و تشویق دستاوردهای حزب کمونیست بود.

در ترغیب ادبیات و هنر تاجیک، خلق‌های اتحاد شوروی و جهان اداره برنامه‌های ادبی و درامی نقش مهم به جای گذاشته است. از مهمترین برنامه‌های این اداره «حاتم همه‌بین»، «بهارستان»، «سخن»، «شب دلگشا»، «سیر عالم زیبایی»، «بی‌غرض پند»، «تئاتر تلویزیونی مینیاتور»، «مشاعره»، «تئاتر ادبی»، «چشمه»، «خوانش ادبی»، «شادی و هادی»، «ویکتورینای ادبی»، «تئاتر در مهمانی شما»، «حسن سخن»، «چاپخانه مشفق»، «شیر و شکر»، «معرفت» و... را می‌توان نام برد.

در این مدت در این درگاه ادیبان شهیر تاجیک فاتح نیازی، امین‌جان شکوهی، فیض‌الله انصاری، قطبی کرام، بابا حاجی، مهمان بختی، عبدالله قادری ممتاز، محی‌الدین خواجه‌اف، بهرام فیروز، محمدزمان صالح، عبدالقادر رحیم و... خدمت نموده‌اند.

تا زمان استقلال، اهالی تاجیکستان از چهار شبکه تلویزیونی: شبکه‌های یک و دو تلویزیون سراسری اتحاد شوروی، شبکه‌های تلویزیونی ازبکستان و تاجیکستان بهره می‌بردند. در ضمن باید یادآور شد که برخی از نواحی کوهستان جمهوری از تماشای تلویزیون تاجیکستان محروم بودند.

پس از استقلال جمهوری، در کنار تلویزیون تاجیکستان که حال با نام «شبکه اول» یاد می‌شود، چندین استودیوی تلویزیون دولتی و غیردولتی سراسری و محلی عرض هستی نمودند. تا آخر سال ۲۰۰۷ نوزده شبکه تلویزیونی در وزارت فرهنگ جمهوری تاجیکستان ثبت شدند. از این مجموعه می‌توان شبکه‌های

تلویزیونی «سفینه»، «بهارستان»، «سغد»، «ختلان»، «کولاب»، «CM-1»، «آسیا»، «ریگر»، «جهان آرا»، «گل بادام»، «سیمای مستقل تاجیکستان»، «اُروشَنه»، «پرویز»، «موج آزاد»، «مسچاه»، «اسفره» و... را نام برد.

منابع

۱. عبدالسلام او را ر. تلویزیون آینه زندگی است. دوشنبه، ۲۰۰۳.
۲. عظیم اف ع. تلویزیون تاجیکستان // دایره المعارف ادبیات و صنعت تاجیک. جلد ۳، دوشنبه، ۲۰۰۴
۳. اسرار اف ا. تلویزیون // دایره المعارف تاجیک. جلد ۷، دوشنبه، ۱۹۸۷.
۴. رسولیان ق. تاجیکستان. دوشنبه، ۲۰۰۷.
۵. خواجه زاد س. تاریخ تلویزیون تاجیکستان. دوشنبه، ۲۰۰۷.
۶. جوره اف ا. تلویزیون. دوشنبه، ۱۹۷۹.